

ข้อมูลทางวิชาการ “การใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงสำหรับประชาชน”

กองโรคติดต่อนำโรคเขตร้อน กรมสุขภาพโรค

25 กุมภาพันธ์ 2568

ปัจจุบันโรคติดต่อนำโดยแมลงยังคงเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และเป็นภาระต่อระบบสาธารณสุข โรงเรียนเกิดจากยุงกัดหัด ไข้ ไข้หวัดใหญ่ โรคไข้มาลาเรีย โรคติดต่อเชื้อไวรัสซิกา และโรคที่มีปวดข้ออยู่หลาย เป็นต้น มาตราการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลงจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดอุบัติการณ์ของโรค และสามารถสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการรักษาพยาบาล

การป้องกันควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลงสามารถดำเนินการได้หลายวิธี โดยวิธีหนึ่งที่สำคัญคือการควบคุมยุงพาหะ ซึ่งรวมถึงการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง การใช้สารเคมีกำจัดยุง และการป้องกันการสัมผัสระหว่างคนและยุงพาหะ ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ไล่ยุงเป็นมาตรการเสริมที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันโรคติดต่อนำโดยแมลง ช่วยลดการสัมผัสระหว่างคนกับยุงพาหะ สดโอกาสการแพร่เชื้อของโรค ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่ใช้สารเคมีสังเคราะห์และสารจากธรรมชาติ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงอย่างถูกวิธีเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อผู้ใช้ ข้อเสนอแนะการใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงจึงมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับอายุ ชนิด และความเข้มข้นของสารออกฤทธิ์ ดังนี้

1. ห้ามใช้ดีธอีอีที หรือ Diethyltoluamide (DEET) ในเด็กที่อายุต่ำกว่า 4 ปี
2. ในเด็กที่อายุ 4 - 5 ปี สามารถใช้ดีธอีอีที หรือ Diethyltoluamide (DEET) ความเข้มข้นไม่เกิน 55%
3. ห้ามใช้ไออาร์ 3535 (IR 3535) ในเด็กที่อายุต่ำกว่า 2 ปี
4. ในเด็กที่อายุ 2 - 4 ปี สามารถใช้ไออาร์ 3535 (IR 3535) ความเข้มข้นไม่เกิน 12.5%
5. ไอคาร์ดิน (Icaridin) ไม่เกิน 20% ใช้ในเด็กอายุ 2 ปีขึ้นไป
6. น้ำมันตะไคร้หอม (Citronella oil) ใช้ในเด็ก 4 ปีขึ้นไป
7. สมุนไพรธรรมชาติ ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของผลิตภัณฑ์ และคำแนะนำการใช้งาน

ข้อควรระวังสำหรับการใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุง

1. ควรเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ไล่ยุงที่ฉลากแสดงเลขทะเบียนวัตถุอันตรายทางสาธารณสุข (วอส.) ในกรอบเครื่องหมายสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) หรือเลขที่รับแจ้ง
2. ควรใช้ในกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น ไม่ควรใช้ติดต่อกันเป็นประจำ
3. ชำล้างไปให้หมดล้าง/ไล่ออก ทิ้งไป
4. ห้ามใช้บริเวณเนื้อเยื่ออ่อน เช่น บริเวณใกล้ตา ริมฝีปาก เปลือกตา รักแร้ หรือทาบบริเวณแผล
5. ควรเก็บผลิตภัณฑ์ในที่มืดชื้น ห่างจากเด็ก อาหาร และสัตว์เลี้ยง
6. ล้างมือทุกครั้งหลังใช้ผลิตภัณฑ์

7. การใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงในเด็กให้ดูที่ส่วนผสมบนฉลากผลิตภัณฑ์ว่าห้ามใช้ในเด็กอายุเท่าใด เนื่องจากสารออกฤทธิ์แต่ละชนิดจะมีลักษณะนำการใช้ในเด็กที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับอายุของเด็ก ชนิด และความเข้มข้นของสารออกฤทธิ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะห้ามใช้ในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 4 ปี

8. ควรอ่านฉลากหรือมีปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลากอย่างเคร่งครัด

9. ก่อนใช้ยาสัมผัสทดสอบการแพ้ โดยการทาบริเวณข้อพับ/ท้องแขน ถ้าไม่เกิดอาการแพ้หรือระคายเคืองจึงใช้บริเวณอื่นได้

เอกสารอ้างอิง

1. กองโรคติดต่อน้ำโดยแมลง. แนวทางดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อมาโดยยุงลาย สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พ.ศ.2564. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์; 2564. 136 น.
2. กองโรคติดต่อมาโดยแมลง. ยุทธศาสตร์การจัดการโรคติดต่อมาโดยแมลง พ.ศ. 2566 - 2575. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์; 2565. 98 น.
3. กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภคน. ผลิตภัณฑ์ทาป้องกันยุง (อินเทอร์เนต). [นนทบุรี]: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา; 2567. [เข้าถึงเมื่อ 2568 ก.พ. 11]. เข้าถึงได้จาก: <https://dis.fda.moph.go.th/detail-infoGraphic?id=2250>
4. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. ผลิตภัณฑ์ทาป้องกันยุงกับเด็กเล็ก (อินเทอร์เนต). [นนทบุรี]: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา; 2566. [เข้าถึงเมื่อ 2568 ก.พ. 13]. เข้าถึงได้จาก: https://oryor.com/media/infoGraphic/media_printing/2170?ref=search
5. World Health Organization. WHO guidelines for malaria. [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2024. [cited 2024 February 11]. Available from: <https://doi.org/10.2471/B09146>.
6. World Health Organization. Guidelines for efficacy testing of mosquito repellents for human skin. [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2009. [cited 2024 February 11]. Available from: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/70072/WHO_HTM_NTD_WHOPEPES_20094_eng.pdf?sequence=1
7. World Health Organization. Malaria vector control and personal protection: report of a WHO study group. [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2006. [cited 2024 February 11]. Available from: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43425/WHO_TRS_936_eng.pdf?sequence=1